

низких тонах говорят о проблемах и плохих новостях (гнев, скрытая враждебность, боль, страх). Высокотонные люди слушают и говорят в равной степени. Если человек не даёт вставить слово собеседнику или упорно молчит, это низкие тона (апатия, горе). Низкотонный человек уверен, что его проблемы неразрешимы, требует помощи, но не всегда способен её принять. Большая задержка при ответе на простые вопросы указывает на беспорядочное мышление (это апатия, горе) или поиск подвоха (скрытая враждебность).

Для общения с низкотонными людьми используется приём соответствия тону (на 0,5 тона выше). При выяснении причины апатии человек, поднимаясь по тону, может попасть в тон горя и разрыдаться. Если человек в тоне горя, то следует общаться с ним в тоне сочувствия.

Общение с тоном «гнев» нежелательно. Человек в тоне гнева всё разрушает: вещи, отношения, мысли. Гнев следует переключить с себя на внешние обстоятельства или найти общего абстрактного врага. Чтобы общаться с человеком в тоне антагонизма, нужно изобразить скуку или направить антагонизм на другую цель. Низкие тона нужно играть, а не быть в них на самом деле. Чтобы успешно справиться с ситуацией, преподаватель должен быть не ниже консерватизма.

В низких тонах (от апатии 0,05 до скрытой враждебности 1,1) студенты ведут себя спокойно, не мешают проводить занятие, но материал не усваивают (не хотят слушать, читать, отвечать). Когда преподаватель заставляет их работать, они могут подняться до тона гнева и возникнет конфликтная ситуация. Если преподаватель готов к резкому поведению, он может, беседуя, поднять тон студента до консерватизма. В этом тоне студента можно обучать. Он постарается сделать работу, которую от него требуют.

Таким образом, зная эмоциональный тон студента, понимая причины его неправильного поведения, можно сохранять уравновешенность в общении, управлять ситуацией и предотвратить или устранить конфликт.

ФОРМУВАННЯ ПОЛКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ТА СТУДЕНТІВ

С.Я. ХАВІНА, учитель вищої категорії, учитель-методист
Н.В. СТОЛЯРЕВСЬКА, учитель вищої категорії, старший учитель
*Харківська спеціалізована школа I-III ступенів № 170
Харківської міської ради Харківської області*

Змінилися часи, міняються суспільні умови – повинна мінятися й методика навчання і виховання майбутніх громадян, їхня підготовка до життя.

Оновленому суспільству потрібні люди, які можуть самостійно мислити, здатні до самореалізації на основі об'єктивної самооцінки.

За «Основними орієнтирами виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів», затвердженими наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 31.10.2011 р. №1243: «Виховання учнів у сучасній школі здійснюється в контексті громадянської і загальнолюдської культури, охоплює весь навчально-виховний процес, ґрунтується на свободі вибору мети життєдіяльності та поєднує інтереси особистості, суспільства і держави».

Одним із принципів виховання є принцип національної спрямованості, який передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідного краю, свого народу, шанобливе ставлення до його культури; повагу, толерантне ставлення до культури всіх народностей, які проживають в Україні.

Отже, **метою педагога** стає формування ключових компетенцій учнів, бо саме це може дати людині можливість орієнтуватися у сучасному суспільстві.

Зупинимося на понятті «полікультурна компетентність», яке включає: використання досягнень культури країни, що вивчається (прослуховування музичних фрагментів, демонстрація слайдів архітектурних пам'яток, творів живопису, етнографічного матеріалу тощо); пошук знань про представників інших народів; глибоке вивчення національно-культурних особливостей, що призводить до розуміння відмінностей та виховує повагу.

Основні завдання полікультурної компетентності:

виховання учнів у дусі культури світу та міжнаціонального гуманізму; формування установок на інтеграцію в полікультурне суспільство; розвиток вмінь та навичок взаємодії з носіями різних культур.

Основним змістом полікультурної компетентності є:

систематизація та впровадження форм і методів інтерактивних технологій для формування полікультурної компетентності; побудова навчально-виховного процесу на основі гуманістичних переконань, ідей свободи; виявлення творчого потенціалу учнів із метою стимулювання самоосвіти та саморозвитку впродовж усього життя за допомогою технологій проектного навчання; формування в особистості установок поліфонічного сприйняття світу, толерантності як морального ідеалу та норми поведінки; застосування елементів критичного мислення для корекції власних суджень та переконань щодо загальноприйнятих критеріїв і штампів.

Учитель пропагує досягнення культури, виховує на прикладі видатних людей, використовуючи у викладанні свого предмета і в позакласній роботі

художню літературу, твори мистецтва, висвітлюючи значення навчальної дисципліни для розвитку цивілізації. Він мотивує учнів вивчати даний предмет, сам є прикладом толерантного ставлення до інших людей. Учень при підготовці до уроків залучає до своєї відповіді або письмової роботи інформацію полікультурного характеру, визначає толерантну поведінку з людьми, які відрізняються за соціальною, расовою, етнічною, релігійною та іншими ознаками.

Практичне значення полікультурної компетентності полягає в забезпеченні мотивації до розвитку полікультурних компетенцій учнів.

В основі понять «народ», «нація» лежать стійкі одвічні традиції – трудові, моральні, естетичні тощо. Народні традиції – це форми діяльності та поведінки людей, звичаї, правила, цінності, уявлення, які мають міцне історичне коріння та передають із покоління в покоління. Традиції створюють на основі тих форм діяльності, які неодноразово підтвердили свою ефективність, суспільну вагу та індивідуальну користь. Це важливий чинник регуляції життєдіяльності людини, основа її виховання.

Традиції і звичаї бувають родинно-сімейні, регіональні і загальнонаціональні. Серед численних традицій та звичаїв чільне місце посідають культуротворчі і духовно творчі, політичні і державотворчі. Традиції, звичаї та обряди об'єднують минуле й майбутнє народу, старші й молодші покоління, інтегрують етнічну спільноту людей у високорозвинену сучасну націю. Це своєрідні одвічні духовні підвалини розвитку народу, які втілюють у собі найкращі досягнення в ідейному, моральному, трудовому та естетичному житті. Практично прилучаючись до традицій, звичаїв і обрядів народу, молодь убирає в себе їхній філософський, ідейно-моральний, психологічний та естетичний зміст і поступово стає невід'ємною частиною рідного народу, нації.

Роль традиції у розвитку людства науковці порівнюють із роллю пам'яті в розвитку окремої людини. Основна функція пам'яті полягає у збереженні набутого досвіду. Коли б людина не була наділеною пам'яттю, не зберігала попередніх вражень, уявлень та думок, вона не тільки б не рухалась уперед, а взагалі не могла б існувати, бо тільки попередній досвід дає їй змогу успішно пристосовуватись до умов життя й боротися за своє існування. Таке саме значення традицій і в розвитку людства та окремих націй.

Дуже важливою народною традицією є відзначення дат родинного календаря, який включає найзначніші віхи життя родини, кожного її члена. Привертає увагу те, що саме сімейно-родинному вихованню народна мудрість надає пріоритетного значення. Наслідуючи традиції родоводу, в сім'ях у щиросердній атмосфері відзначають дні народження, ювілеї та інші зна-

менні події як всієї родини, так і окремих її членів – матері та батька, бабусі та дідуся, синів та дочок, онуків.

Завдяки формуванню полікультурної компетентності під час навчально-виховного процесу в учнів відзначаються такі позитивні зміни: більш свідоме сприйняття національної автентичності та свого місця у багатокультурному суспільстві; дбайливе і толерантне ставлення до культурних відмінностей та усвідомлення рівної цінності всіх культур; ефективна праця в колективі на основі спільних рішень та повага до думки іншого; сформованість творчого мислення, системи самостійних суджень, вміння відходити від загальноприйнятих критеріїв та штампів.

На нашу думку, продовжувати формування полікультурної компетентності необхідно й у вищому навчальному закладі. Одним із найбільш ефективних засобів постає міжнародний туризм. Він сприяє пізнанню та взаємному обміну культурами і традиціями, а отже, виконує найважливішу гуманістичну функцію у нинішньому полікультурному світі. Тобто, на сучасному етапі розвитку світового співтовариства туризм стає одним із основних елементів цивілізованого світу, завдяки якому студенти мають можливість використати набуті знання, а особистісний і професійний ріст буде впливати на ефективність усього освітнього процесу.

Полікультурна компетентність безумовно, стане в нагоді у подальшій кар'єрі, що дозволить ефективно і професійно взаємодіяти із зарубіжними партнерами щодо розробки нових проектів, укладання угод, вивчення можливостей потенційних партнерів, а також дозволить спиратися на систему поведінкових норм, заснованих на готовності до діалогу культур, терпимості, толерантності, поваги до культури партнерів комунікації.

Існуючі педагогічні технології сприяють цілеспрямованому формуванню полікультурної компетентності учнів та студентів.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ МОВНОГО ВІДЧУЖЕННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ

О.В. Хом'якова, магістр, викладач

*Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Відчуження є постійним об'єктом дослідження стосовно всіх сфер, що пов'язані з соціальним і культурним буттям людини. Особливість цього об'єкта полягає в тому, що під впливом змін соціокультурного простору, в